

НАША ПОЉОПРИВРЕДА И ШУМАРСТВО

ГОДИНА VII

ТИТОГРАД, 1961.

БРОЈ 3.

Др. Славко КОМАР
Секретар СИБ-а за пољопривреду и шумарство

Нови закон о шумама

Брз друштвено-економски развој у посљедњој деценији, нарочито у периоду 1957. до 1960. године, који се позитивно одразио и у шумарству, отварао је у овој области привреде све више актуелних проблема. Од брзине ријешавања ових проблема, између осталог и од начина њиховог законског регулисања, зависило је да ли ће се привредни ланац шумарство — дрвна индустрија оспособити да одржи корак са све бржим развојем земље. Отуда је Савезно извршно вијеће, проучивши по налогу Друштвеног плана за 1959. годину стање у шумарству и индустрији дрвета, између осталих мјера које је предузело, ставило пред одговарајуће органе и задатак израде приједлога новог Закона о шумама.

Доношење новог Закона о шумама представљат ће најкрупнију регулативну мјеру у области шумске привреде. Повољна је околност да се временски поклапа са реформом нашег привредног система. То омогућује да се убрза садашња реорганизација шумских газдинстава из установа са самосталним финансирањем (осим НР Словеније гдје је то раније проведено) у предузећа са радничким управљањем. У исто вријеме реорганизација је повезана са уклапањем експлоатације шума у домен дјелатности шумских газдинстава. До сада је експлоатација била одвојена, што је управо онемогућавало формирање газдинстава као привредних организација.

*) Експозе поднијет заједничкој сједници Савезног вијећа и Вијећа произвођача Савезне народне скупштине 18. априла 1961. године приликом претреса нацрта Основног закона о шумама који је том приликом и усвојен.

Доношењем Закона и реорганизацијом шумских газдинстава у предузећа типа интегралне шумско-привредне организације треба практично да се отвори нова развојна фаза у области шумске и дрвно-индустријске производње.

Материја коју регулира Закон везана је за рационално и за опћедруштвеним интересима усаглашено коришћење шума као природног богатства од изузетне важности не само за шумску привреду и радне колективе у њој, него и посредно за многе друге привредне и непривредне дјелатности.

Познати су витални интереси наше друштвене заједнице који су везани за шуме.

Стање, структура, приносни потенцијал и сјечиви принос шума су зависни од врло промјенљивих природних услова средине и од различитих услова привређивања као посљедице економске развијености појединих ширих или ужих подручја. Јединство привредног система и стварање истих економских услова за привређивање захтијевали су да се утврде и кроз Закон спроведу одређене друштвене норме и у шумарству, јединствене за цијелу територију и цјелокупни шумски фонд.

Те норме спроведене су прије свега кроз дефиницију појмова неких основних категорија као што су: газдовање шумама, врсте шума, шумско-привредно подручје, шумско-привредна основа, субјекти газдовања шумама и сл.

Даље се ове норме испољавају у јединству опћих циљева господарења шумама и у једнакој надлежности органа власти и управе одговарајућег ступња.

Основни принципи спроведени у Закону јесу:

1. *Принцип трајности приноса.* Регенеративна способност шума омогућује непрекидност газдовања уз сталан пораст годишњег обима искоришћавања шума на одређеној површини. Заштитне и рекреационе функције шума могу да се испоље постојано само ако се буде стално одржавала шума на истом пространству. Зато мора сваки поступак, свака мјера доброг домаћина у шуми да води рачуна о томе, да се никада не прекида ово стално притицање непосредних и посредних користи од шума. Тежња радног колектива или индивидуалног произвођача да обезбиједи сталну корист испољава се у принципу трајности приноса¹⁾ као основном принципу пословања у шумској привреди.

Принцип трајности провијава мање-више кроз све одредбе Закона па је према томе основни принцип на коме почива Закон. Смисао његовог остварења јесте да се континуирано производи, да сјечиви приноси буду у сталном већем или мањем порасту по волумену, а све бољи по структури шумске производње, да се

¹⁾ Принцип трајности приноса подразумијева његов континуитет и стално повећање.

стање и структура шума стално побољшава, а тиме и потенцијална вриједност шумске производње. Принцип трајности у пракси требало би да се испољи тако да шумско газдинство треба да осигура друштву не само садашњи минимум приноса него, с обзиром на потребе, а примјеном нових техничких мјера, количине дрвне масе и за повећане потребе у ближој будућности.

Остварење принципа трајности Закон обезбјеђује нарочито одредбама о шумско-привредној основи, ограничавањима у искоришћавању шума и обавезама у обнови, унапређењу и заштити шума.

2. *Шумско привредно подручје као економско-организациони инструмент.* Закон предвиђа образовање шумско-привредних подручја које треба да омогући спровођење принципа савременог газдовања шумама. Тешкоће при вођењу шумарских послова на принципу привредног рачуна су нарочито у томе, што се трошкови регенерације шума временски не поклапају са трошковима искоришћавања шума. Услијед тога практично је врло тешко упоредити трошкове регенерације шума са њиховим резултатима у роковима који су уобичајени у привреди. Да би се савладала ова тешкоћа, а користећи чињеницу да су трошкови регенерације у уређеном шумском газдинству годишње мање-више исти, односно испољавају равномјерну тенденцију пораста, Закон је утврдио шумско-привредно подручје као подручје рада шумског газдинства. У том оквиру треба у принципу газдинству осигурати да се трошкови регенерације шума могу подмирити из укупног прихода, а да при томе газдинство оствари доходак и изврши распоdjелу у условима самоуправљања произвођача.

Оваква садржина шумско-привредног подручја чини га економским и организационим инструментом привређивања шумом. При томе има се за претпоставку да ће шумско-привредним подручјем бити обухваћене углавном економске шуме тј. шуме које по својој структури и стању дозвољавају такав обим сјеча на основу кога ће вриједност шумске производње моћи да подмири трошкове регенерације шума. Из такве поставке произилази и принцип да једним шумско-привредним подручјем газдује увијек једна привредна организација.

Уколико се приликом стварања шумско-привредних подручја буде под утицајем административно-бирокупратских ријешења знатно одступало од њихове сврхе, довешће се у питање пословање организација на принципу формирања и распоdjеле дохотка. У томе случају онемогућило би се формирање радног колектива који би нормално пословао уз све посљедице које из тога произилазе.

Шумско-привредно подручје моћи ће да обухвати или искључиво шуме у друштвеној својини или све шуме без обзира на својину, или ће се формирати посебна шумско-привредна подручја за шуме у друштвеној својини, а посебно за шуме у гра-

ђанској. Све ово зависи од закона о шумама које ће донијети народне републике. Сматра се да горња граница величине газдинства не би требало да пређе 60.000 ха. На већој површини тешко би било интензивно газдовање и радничко управљање. Таква огромна газдинства могу се одржати привремено — док још нема ни сталних радника, ни стручњака, ни материјално-техничких услова за интензивније газдовање.

Али независно од тога остаје да се питању образовања шумско-привредних подручја има да обрати специјална пажња јер би се при већим грјешкама могао компромитовати смисао Закона да се створе економске самосталне и јаке шумско-привредне организације. Велике повезане површине шикара, деградираних шума и голети треба искључити из шумско-привредних подручја²⁾. За дјелатности које су везане за такве шуме треба основати посебна услужна подuzeћа или установе који би пословали са дугорочним кредитима или дотацијама.

3. *Пословање на принципу формирања и расподеле дохотка.* То је један од најзначајнијих принципа новог Закона о шумама, принципа који даје нови квалитет односима у шумској привреди.

До средине прошле године једино су шумска газдинства Словеније била подuzeћа, али ни она нису располагала шумама као средствима за производњу, јер је њима управљала државна управа. Сва остала газдинства била су самосталне установе. Она су вршила формално расподелу укупног прихода и дохотка, све до чистог прихода, по важећим прописима, али расподела дохотка није се заснивала на самоодлучивању радног колектива о располагању средствима чистог прихода и успјеху пословања газдинства односно залагању појединаца, јер за то нису били створени елементарни услови.

4. *Развијање радничког самоуправљања.* До сада је већи дио шумских радника био дјелимично лишен основног права радних људи у нашој земљи да непосредно управљају средствима за производњу, производњом и вишком производа као резултатом коришћења тих средстава. Та права била су скучена због претежно административног управљања шумама и буџетског начина пословања.

Питање развијања радничког самоуправљања као услова за бржи развој шумске привреде на бази нових друштвених односа поставља се врло оштро, јер је у односу на друге привредне гране у заостатку који треба што прије надокнадити.

²⁾ Ово важи за случајеве када би трошкови мелiorације шикара и деградираних шума угрожавали савремену регенерацију т. зв. очуваних шума.

Стварањем шумско-привредних подручја, интегрирањем експлоатације, његом и узгојем и увођењем принципа формирања и расподјеле дохотка, Закон ставља раднике у шумској привреди у једнак економски и друштвени положај са колективима осталих привредних области и ослобађа њихову стваралачку иницијативу за развијање производних снага и социјалистичких производних односа.

Отуда је приједлог Закона, гдје год је то по природи правне материје могуће, ишао на стварање могућности за развој радничког самоуправљања. Ове могућности произилазе, на примјер, из права газдовања шумом (самостално и слободно одлучивање о врстама шумарских дјелатности, организацији пословања), из права шумско-привредне организације на властито шумско-привредно подручје, права формирања и расподјеле дохотка, права првенства куповине и закупа шума у грађанској својини, права доношења шумско-привредне основе, права арондације шума којим газдинство располаже, права обиљежавања сјече шума, права на надокнаду за коришћење шумских путева који су основна средства газдинства итд.

Радни колективи биће сада у стању да сами развијају материјалне услове за привређивање. Шумски радник, који ће се тек сада у већем дијелу газдинстава формирати као стални радник, моћи ће као и у другим привредним организацијама да самостално остварује и расподјељује свој доходак, па ће према томе имати интереса и могућности да сам доприноси развоју свог колектива.

Досљедно спровођење радничког самоуправљања ослободиће широку иницијативу за откривање крупних резерви у сјечивом потенцијалу шума, за рационално искоришћавање сјечиве масе и производних средстава, интензивно гајење шума и увођење нових облика производње дрвне масе (плантаже).

5. *Право коришћења и газдовања шумама.* У Закону је спроведен принцип да се шуме у друштвеној својини могу дати на коришћење шумским, индустријским, пољопривредним и другим привредним организацијама, установама и државним органима тј. свима организацијама којима су шуме потребне да би могли извршити своје опће или специфичне задатке. Овим се принципом укида остатак административног управљања шумама, излази се из досадашње праксе искључивости и омогућава организационо повезивање шумско-привредних дјелатности са другим дјелатностима које представљају органски, односно технолошки континуитет у производњи и преради дрвета или коришћењу шуме у друге сврхе. Организације које су добиле шуме на коришћење имају право да њима газдују и од њихове воље искључиво ће зависити које дјелатности и послове из газдовања шумама и у којој мјери могу повјерити другим организацијама. Овим принципом је искључено и административно наметање облика орга-

низације што је до сада био један од главних разлога заостајању шумске привреде.

6. *Ширење основе за укључивање индивидуалних власника у социјалистички сектор шумске производње.* У приватној грађанској својини има 30% укупних шумских површина. Како због заштитно-рекреационих функција тако и због знатног учешћа на тржишту (данас око 1,2 мил. м³ индустријског дрвета) потребно је посветити посебну бригу шумама у грађанској својини.

Закон у погледу спровођења принципа трајности приноса и одржавања и унапређења третира шуме у грађанској својини једнако као и шуме у друштвеној својини. Најзначајније су посебне одредбе, и то прије свега одредба члана 5. Закона која даје права власницима да газдовање њиховим шумама повјере задрузи односно привредној организацији на бази уговорних односа. Али поред тога предвиђено је да народна република може, под одређеним условима у опћем интересу самих власника, газдовање шумама у грађанској својини повјерити привредним организацијама. У том случају треба обавезно осигурати права власника шуме на сјечу и друго коришћење шуме³⁾ за властите потребе као и право на један дио ренте.

Овим одредбама стварају се врло повољни услови за укључивање индивидуалних произвођача шумских производа у друштвени сектор производње и повећање тржишности шумске производње уопште, што све у крајњој линији има као резултат јачање социјалистичких друштвених односа у шумској привреди.

Брига заједнице за шуме у грађанској својини испољава се такође у одредбама члана 14. Закона који предвиђа право народне републике да може установити посебан обавезан допринос од сопственика шуме. Закон такође омогућава слободан промет и давање у закуп шума у грађанској својини, с тим што при томе даје приоритет привредним организацијама.

7. *Улога комуна.* Чињеница је да се шумска привреда мање-више развијала без повезаности и мимо развоја комуналног система. Предложени Закон је на линији смањења до крајњих могућности административних мјера које су биле врло јаке у шумарству уопће, а посебно у управљању шумама. Смањује се улога административно-управних фактора у шумској привреди, а уколико остаје, тежиште друштвене интервенције преноси се на основну друштвену ћелију, на комуноу.

Федерацији је Закон дао надлежност скоро искључиво на доношењу допунских прописа, а народним републикама прописа којима се, према конкретним условима и могућностима, разрађу-

³⁾ Уколико ове шуме могу, према одабраним методама шумског газдовања, да дају приносе, односно користи.

ју поставке Закона о шумама. Надлежност средских народних одбора је сведена на још мању мјеру.

Заинтересираност комуна за шумску привреду знатно се мијења:

— прије свега закон даје комуни далеко већу надлежност у пословима шумарства;

— знатно већи фондови којима према новом систему расподеле располажу сама шумска предузећа, а напосе већи допринос предузећа комуни, повећавају интерес комуна за развој шумске привреде;

— Закон даје велику улогу комуни у организационом везивању индивидуалних шумских произвођача за друштвени сектор;

— партиципација у ренти која се остварује у шумској привреди, а која ће се вјероватно идуће године увести, такође ће повећати интерес комуне.

8. Уношење савремене технологије у шумске дјелатности. С обзиром на регулирање мјера у газдовању шумама, Закон се морао дотаћи технологије у шумској привреди. Када је већ било неопходно регулирати и један дио ове материје, Закон је ишао на то да својим одредбама осигура увођење савремених метода и мјера тј. да даје подстрек за нову, савремену технологију у свим гранама шумске дјелатности и послова.

У том смислу Закон обавезује сва правна и физичка лица која газдују шумама да примјењују мјере за унапређење шума и шумске производње, да уносе у шумске-привредне основе обавезне шумско културне мјере за унапређење газдовања шумама; даје право опћини да овакве мјере прописује и за шуме које не морају имати шумско-привредне основе и др.

ПРОБЛЕМИ И МЈЕРЕ РАЗВОЈА ШУМАРСТВА

Разматрањем услова и могућности развоја шумарства на дугорочном плану и у ближој перспективи, очигледно је да постоји низ озбиљних проблема. Неки од њих отворени су и постоје у блажој или оштријој форми кроз цио послужератни период, док су се други рађали касније. Сви ови проблеми проистичу из:

— *прво*, недовољно развијене материјално-техничке базе производње (слаба отвореност шума, примитивна оруђа рада и др.);

— *друго*, стално недовољних финансијских средстава; и

— *треће*, несређених организационо-производних односа између шумарства и индустрије дрвета као и стално мијењаних облика унутарње организације шумарства кроз цио послужератни период.

У отклањању насталих проблема и тешкоћа предузимане су, нарочито од 1954. године, разне мање или крупније мјере. Међу овим посљедњим нарочито се истичу:

— прописивање шумских такса као максималних дозвољених цијена дрвета на пању;

— оснивање Фонда за унапређење шумарства;

— кредитирање инвестиција у шумарству из Општег инвестиционог фонда; и

— промјене у режиму цијена шумских и дрвно-индустриских производа.

Наведене као и друге подузете мјере нису биле ни приближно довољне да се ликвидирају проблеми и отклоне тешкоће у развоју шумарства.

а) *Проблеми производње.* У просјеку наша шумско-привредна технологија стоји на доста ниском степену. Међутим, постоје велике разлике по подручјима, тако да се технологија у једнима налази на европском нивоу, док у другима тек излази на путеве савременог гајења и искоришћавања шума.

У комплексу производне проблематике издвајају се на првом мјесту *слабости у гајењу и заштити и чувању шума.* Ове слабости практички се огледају у релативно уском фронту радова на њези шума (прореде, чишћење и др.) и стално недовољној одбрани шума од пожара, инсеката, биљних болести и природних непогода. Оне су посљедице низа фактора, али нарочито недостатка новчаних средстава (они се често „не исплаћују“) шумских газдинстава и инерције и заосталости дијела шумарских стручњака због одсуства традиције примјене савремених метода и недовољног познавања технике радова.

Даље, у групи ових проблема истиче се и *спор развој активности на побољшању шума уношењем нових, економичнијих врста дрвећа у старе састојине,* нарочито четинара у планинске и топола у равничарске шуме. Иако је то најбржи и најбољи пут реконструкције шумског фонда, обим радова је врло ограничен. Шири рад у овом правцу захтијеваће да се направи програм издвајања шума за реконструкцију, затим треба организирати масовну производњу четинарског сјемена и садница; оспособити стручне кадрове на бази стечених искустава и позитивних резултата у земљи и иностранству итд. У овом правцу треба организирати и специфичан научно-истраживачки рад.

Посебно се у производној проблематици отварају и *проблеми у раду на подизању плантажних и других високоинтензивних шумских насада топола и четинара.* Наиме, и поред широке про-

паганде у стручној и широкој јавности и несумњиво позитивних, иако скромних, резултата који су већ постигнути, покрет плантажне производње дрвета не шири се како се очекивало и како би објективно требало. Разлози овоме су прије свега у ограниченим финансијским средствима (а то су релативно високе инвестиције) а исто тако и у одсуству јединственог националног програма радова и још увијек недовољно рашчишћеним проблемима технологије и економике овакве производње дрвета. У подизању четинарских плантажних засада јављају се и посебне тешкоће, прије свега питање избора врсте дрвећа, а затим и спорост у организирању сјеменске и расадничке базе за масовну производњу садног материјала.

Најзад, кад је ријеч о проблемима подизања плантажних шумских насада, треба указати на неке проблеме чије правилно ријешавање може много да утиче на читав проблем рада у овом правцу. Наиме, идеја шумске плантажне производње није се родила само на линији борбе за уравнотежени национални биланс дрвета; она је исто тако, ако не и више, важна и за савремено најрационалније коришћење земљишта. Отуда је у пракси дошло до врло различитих организационих форми комбинираних, здружене шумско-пољопривредне производње. Тако:

— оснивају се посебни комбинати за трајно комбинирано пољопривредно-шумско коришћење земљишта (на примјер, на подручју среза Сремска Митровица и Винковци);

— обједињавају се пољопривредна добра и шумска газдинства у јединствене организације (примјер среза Копривница);

— оснивају се посебни погони за плантажну производњу дрвета у дрвно-индустријским комбинатима (примјер Маглај); и

— оснивају се посебни погони за здружену пољопривредно-шумску производњу код пољопривредних добара и за шумско-пољско коришћење земљишта код шумских газдинстава (најчешћи облик и карактеристичан за цијелу земљу).

Нема сумње да су ови организациони облици у основи здрави јер се у сваком од њих иде на најрентабилније коришћење земљишта и других природних услова.

Хитним обезбјеђењем потребних средстава треба осигурати како „планове плантажирања“, тако, и још више, покрет за комбинирано коришћење земљишта.

Актуелност проблематике шумарства у области регенерације, обнове и подизања шума изражава се у закашњавању и подбацавању скоро свих врста шумско-културних радова. То се види из овог прегледа:

	Планирано 1957—1961.	Извршено 1957—1960.	% План
— пошумљавања	110.000	80.000	72
— мелиорација деградираних шума и шикара	200.000	135.000	68
— уношење четинара у лишћарске шуме	150.000	30.000	20
— подизање тополових плантажа и шума	30.000	22.000	73
— радови његе и заштите шума	750.000	580.000	77
— уређивање шума	2.000.000	1.850.000	92

Као што се види, концем 1960. године ни код једне врсте шумско-културних радова није био постигнут циљ постављен Петогодишњим планом, што није случај ни са једном другом привредном области. Нарочито су заостајали радови на мелиорацијама и уношењу четинара у лишћарске шуме.

Проблеми материјално-техничке базе шумске производње заузимају посебно и врло значајно место у комплексу производне проблематике шумарства.

Уска материјално-техничка база шумске привреде израз је њене опће техничке и економске заосталости. У поређењу са другим привредним областима и гранама шумска привреда је, у овом погледу на посљедњем месту. При томе се нарочито истичу *недовољна комуникативност шума и слаба техничка опремљеност производње.*

Иако је у послеријатном инвестирању приоритет дат изградњи шумских комуникација, степен отворености шума (око 4 км на 1.000 ха економских шума) још увијек је далеко испод нивоа који одговара интензивном газдовању шума (15—20 км на 1.000 ха). Овако слаба просјечна отвореност шума одражава се негативно на газдовање шумама и шумску производњу.

И поред тога што савремена шумска производња уопће, нарочито шумска експлоатација и подизање нових шума и плантажа, захтијева примјену механизираних технике, чијом употребом је једино могуће смањити високе трошкове и избјећи ванредно напоран физички рад, *техничка опремљеност шумске производње* стоји врло ниско. Према подацима из 1955. године, до данас се ситуација није у том погледу знатније промијенила, у експлоатацији шума је на 100 запослених радника било свега 30 НР (у грађевинарству 89, у рибарству 350, на пољопривредним добрима 252).

Пошто су и просјечно слаба комуникативност шума и ниска техничка опремљеност шумске привреде посљедица, на првом мјесту, недовољних улагања, проблем се, наравно, може рјешавати, прије свега, вишим улагањима у изградњу шумских путева и за

набавку механизираних оруђа рада. Досадашње усмјеравање улагања на два ова сектора шумско-привредних инвестиција, треба још више појачати.

б) *Проблеми односа шумарства и индустрије дрвета.* У разматрању ових проблема треба, прије свега, подвући:

— *прво*, да област шумарства и индустрије дрвета, по својој природи, представљају јединствен, органски ланац привређивања у технолошком и економском смислу ријечи;

— *друго*, да индустрија дрвета представља типично „базенску“ привреду, гдје је базен одлучујуће предидејен њеном шумском сировинском базом; и.

— *треће*, да се вијек трајања дрвно-индустријских постројења приближно поклапа са периодом у коме је могуће постићи битне промјене у структури шумске производње.

Због овакве природе ланца, с једне стране, и облика досадашњег практичног рјешавања односа шумске и дрвно-индустријске производње, у склопу нашег система локалне управе, с друге стране, појавио се низ проблема, чије отклањање треба да отвори и олакша путеве за економску интеграцију шумарства и индустрије дрвета. Практички, рјешавањем ових проблема обезбиде се:

— да се шумарство што јаче оријентира на производњу сортимената који се траже у савременој високорентабилној индустријској технологији;

— да се индустрија брзо прилагоди шумској сировинској бази, односно изгради првенствено у правцу комплексног коришћења лишћарског дрвета;

— да за дрвно-индустријска подuzeћа сектора примарне прераде изграде на тачно пројектираним сировинским залеђима; при томе паралелно треба да се ријеш и проблем локације и величине капацитета фабрика примарне прераде;

— да се примарна индустрија развија искључиво у правцу коришћења оних производа примарне прераде, чија се производња природно организира на датој шумској сировинској бази.

Карактер изложених путева интеграције шумске и дрвно-индустријске производње, нарочито њихов „базенски“ карактер, отвара проблеме усклађивања односно и интереса:

— шумских газдинстава са дрвно-индустријским подuzeћима, и

— шумских газдинстава и дрвно-индустријских подuzeћа (заједно и појединачно) са политичко-територијалним јединицама.

Односи и интереси шумских газдинстава и дрвно-индустријских подuzeћа могу и треба да се регулирају у оквирима сталне, организационе кооперације, нарочито на плану, међусобног кредитирања и других облика финансијске помоћи, (изградња комуникација, развој сировинске базе, изградња индустријских капацитета за прераду слабијег дрвета и др.).

Проблеми односа шумских газдинстава и дрвно-индустријских комбината, с једне стране, и политичко-административних јединица, с друге, отварају се најчешће на територијалним питањима (неслагање подручја), па ће морати да се отклањају не само договарањем привредних организација и срезова односно комуна него и самих срезова и комуна међусобно.

ц) *Проблеми економике шумских газдинстава.* Проблем цијена шумских производа поставља се практички, а прије свега, као проблем односа између шумарства и индустрије дрвета. Те је и проблем односа између шумско-привредних организација и заједнице који се отвара као питање средстава за проширену репродукцију у шумској привреди.

Задаци које поставља Петогодишњи план и програм дугорочног развоја захтијевају велика средства. Отуда, а пошто шумарство треба да се развија на бази властитих снага, проблеме цијена шумских производа треба рјешавати у правцу:

— што слободнијег формирања цијена; и

— економског одмјеравања инструмената у привредном систему, који утичу на ниво цијена шумских производа (порез на промет, рента итд.).

Прелаз шумских газдинстава на пословање по привредном рачуну и досљедна примјена привредног система на шумско-привредне организације, при једној правилној политици цијена шумских производа, омогућиће стварање њихових властитих средстава. Међутим, она ће бити недовољна за предвиђени развој. Да би се добила средства која недостају, шумским газдинствима треба осигурати не само за изградњу комуникација и плантажа већ и за друге инвестиционе захвате посебан кредитни режим који диктира природа производње (дуг производни циклус, ниска рента).

д) *Проблеми радне снаге.* Мали број сталних и лоша квалификациона структура шумских радника, велика флукуација и слаб прилив младих радника, недостатак специјализованих стручно-техничких кадрова и њихова лоша структура — главни су проблеми у области шумарских кадрова.

Од око 67.000 радника на шумским пословима, највише 10.000 су стални, од чега у Словенији 7 хиљада. Ово је зато што су услови рада у шумарству објективно врло тешки (рад на отвореном, велика покретљивост, тежак терен, рад на кабастим производима, велика опасност од повреда, слаби услови за исхрану и културни живот итд.). Бриси за стручну наобразбу и боље услове смјештаја сталних шумских радника не посвећује се ни приближно довољна пажња.

Главни узроци оваквом стању јесу:

— до ослобођења коришћење шумског богатства било је у рукама приватног, посебно страног капитала, који је био потпуно незаинтересиран за рјешавање проблема кадрова;

— до недавних преломних успјеха у привреди и пољопривреди било је увијек довољно радне снаге на селу која је тражила допунску зараду у шумарству;

— послје рата дато је премало средстава за стварање бољих услова рада шумских радника, а организационе промјене дестимулирале су стварање кадра сталних радника и њихово стручно оспособљавање.

Овакво стање имало је за посљедицу тешкоће око развијања радничког самоуправљања у шумској привреди (недостатак сталних радника) и ниску продуктивност свих врста шумских радова.

Најважније мјере за рјешавање проблема кадрова биле би у систему награђивања по учинку, у стварању бољих услова рада и живота шумских радника и њиховом стручном оспособљавању и у увођењу система стручног школовања које одговара потребама шумске привреде.

СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

С обзиром на релативно врло уску материјалну базу шумске привреде данас, биће свакако врло много тешкоћа у спровођењу Закона. Међутим, опће привредне мјере које су у посљедње вријеме предузете за даље развијање нашег привредног система, а посебно система расподеле дохотка, имаће повољан утицај на остварење принципа који су постављени овим Законом. Може се с правом очекивати да ће почети да се развија једно сасвим ново шумарство, квалитетно друкчије од досадашњег, у коме ће лични интерес шумских произвођача и њихових радних колектива бити складно повезан са интересима друштвене заједнице. То ће бити покретач мјера и метода интензивног газдовања и производње дрвне масе на савременој основи.

Са доношењем предложеног Закона о шумама, разумије се, неће бити завршен посао око реорганизације шумарства, његовог увођења у привредни систем и уклапања у комунални систем. Напротив, то је само почетак једног новог начина прилажења у рјешавању свих проблема шумске привреде и њеног унапређења. Нови метод у раду биће потребан не само шумским организацијама него и државној управи, коморама и свим другим установама, задуженим за одређене проблеме шумарства, како би се до крајњих консеквенција оствариле све интенције овог Закона.

У том погледу савезне органе управе надлежне за послове шумарства, а нарочито народне републике, очекује врло обиман и одговоран посао. Савезно извршно вијеће треба да донесе више ближих прописа и правилника, а народне републике треба што прије да донесу своје законе о шумама.

Принципи Закона, допунски прописи и све друге економске мјере за његово спровођење отварају јасну и широку перспективу развоја шумарства наше земље у складу са цјелокупним нашим привредним и друштвеним развојем и омогућавају бржи темпо развоја шумарства који је нужан да би шумска привреда што прије дошла у корак са осталим привредним областима.